

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ**

Τμήμα Μελετών

Ταχ. Δ/ση: Λεωφόρος Κηφισίας 7
Τ.Κ. – Πόλη: 115 23 Αθήνα
Πληροφορίες: Ε. Μουτσοπούλου (για Ενότητες 1-9)
Μ. Παναγοηλιοπούλου (για Ενότητα 10),
Τηλέφωνο: 213 2124 740
213 2124 743
Ιστότοπος : www.eaadhsy.gr, www.hsppa.gr

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αρ. Πρωτ.: 3015
Αθήνα, 08/05/2017

ΠΡΟΣ : Ως Πίνακας Αποδεκτών
(μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου)

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 19

(Απόφαση 31/2017 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων)

ΘΕΜΑ: Συμβάσεις κάτω των ορίων των άρθρων 5 (ΒΙΒΛΙΟ Ι) και 235 (ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ) του Ν. 4412/2016(Α 147) «Δημόσιες συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)»

.....

I. Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της αρμοδιότητας της Αρχής για την έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών προς τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις αναθέτουσες αρχές, σχετικά με ζητήματα δημοσίων συμβάσεων που αφορούν ιδίως στην ερμηνεία της σχετικής εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας (αρθ. 2 παρ. 2 περ. δ' του ν. 4013/2011), εκδίδεται η παρούσα κατευθυντήρια οδηγία σχετικά με του κανόνες που διέπουν τις συμβάσεις η εκτιμώμενη αξία των οποίων υπολείπεται των κατωτάτων ορίων όπως ορίζονται στα άρθρα 5 και 235 (του ν. 4412/2016).

Η παρούσα έχει ως στόχο να αποτελέσει ένα εύχρηστο εργαλείο διευκόλυνση του έργου των αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων, κάτω των ορίων, αναλύοντας το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, διασαφηνίζοντας νομικά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διαδικασία σύναψης, σχολιάζοντας διεξοδικά τις διατάξεις που τυγχάνουν εφαρμογής ειδικά για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, αποτυπώνοντας υπό μορφή πινάκων τους σχετικούς κανόνες.

II. Πεδίο εφαρμογής ν. 4412/2016 και συμβάσεις κάτω των ορίων

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο ν. 4412/2016 (στο εξής νόμος) με το πρώτο άρθρο του ορίζει ρητώς ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7 του άρθρου 1, σε **όλες τις συμβάσεις** που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ, **ανεξάρτητα από το είδος** (συμβάσεις έργων, προμηθειών, υπηρεσιών, εκπόνησης μελετών) και **την εκτιμώμενη αξία** αυτών, (άνω ή κάτω των ορίων

των άρθρων 5 & 235), εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του νόμου. Συνεπώς παρότι οι διατάξεις του ν. 4412/2016 αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, και της οδηγίας 2014/25/ΕΕ σχετικά με τις προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ο εθνικός νομοθέτης επέλεξε, κατά γενικό κανόνα, οι διατάξεις που ενσωματώνουν τις αντίστοιχες των οδηγιών να εφαρμόζονται και για τις συμβάσεις κάτω των ορίων των άρθρων 5 και 235, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επιμέρους διατάξεις του ως άνω νόμου.

Περαιτέρω ο νόμος προέβλεψε ειδικές ενότητες στη δομή του για τις συμβάσεις κάτω των ορίων (άρθρα 116 έως 128 του Βιβλίου Ι και 326 έως 333 του Βιβλίου ΙΙ), οι οποίες εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις αυτές.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον σχετικό ορισμό του νόμου, ως “δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων” και ως “συμβάσεις κάτω των ορίων” νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, που δεν εξαιρούνται δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, αντίστοιχα, των **οποίων η εκτιμώμενη αξία, εκτός ΦΠΑ, είναι κατώτερη από τα όρια των άρθρων 5 και 235**, όπως ισχύουν κάθε φορά¹.

Τα κατώτατα όρια, εκτός ΦΠΑ, του **άρθρου 5 (Βιβλίο Ι)** είναι τα ακόλουθα:

α) 5.225.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις **έργων**,

β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται **από κεντρικές κυβερνητικές αρχές** και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Αν οι δημόσιες συμβάσεις προμηθειών ανατίθενται από τις αναθέτουσες αρχές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, το εν λόγω κατώτατο όριο ισχύει μόνο για τις συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α' προϊόντα,

γ) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από **μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές** και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές. Το κατώτατο όριο αυτό εφαρμόζεται επίσης στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αυτές αφορούν προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α'.

δ) 750.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΧΙV του Προσαρτήματος Α'.

Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στις ως άνω περιπτώσεις **α', β' και γ'** ισχύουν, μέχρι να αναθεωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/ 24/ΕΕ. Η επόμενη αναθεώρηση αναμένεται να ισχύσει για τη διετία 2018-2019.

Πίνακας 1		
Δημόσιες συμβάσεις Βιβλίου Ι κάτω των ορίων		
Είδος Δημόσιας Σύμβασης	Είδος αναθέτουσας αρχής	Προσδιορισμός με βάση άρθρο 5 (εκτιμώμενη αξία υπολειπόμενη χρηματικού ορίου)
Δημόσιες συμβάσεις έργων	Όλες	5.225.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές (Παράρτημα Ι Προσαρτήματος Α)</u>	135.000€, εκτός ΦΠΑ

1 Πρβλ περ. (29) παρ. 1 άρθρου 2 ν. 4412/2016

Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	<u>Μη κεντρικές κυβερνητικές αρχές (πχ ΟΤΑ, νοσοκομεία και λοιποί φορείς που δεν συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι Προσαρτήματος Α</u>	209.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (μόνο για συμβάσεις που αφορούν τα οριζόμενα στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α προϊόντα)	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές που δραστηριοποιούνται στο τομέα της άμυνας</u>	135.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (για συμβάσεις που αφορούν σε προϊόντα που δεν εμπίπτουν στο Παράρτημα ΙΙΙ του Προσαρτήματος Α)	<u>Κεντρικές κυβερνητικές αρχές, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας</u>	209.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΧΙΥ του Προσαρτήματος Α	Όλες	750.000€, εκτός ΦΠΑ

Τα κατώτατα όρια, εκτός ΦΠΑ, του **άρθρου 235 (Βιβλίο ΙΙ)** είναι τα ακόλουθα:

α) 418.000 ευρώ για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και για τους διαγωνισμούς μελετών,

β) 5.225.000 ευρώ για τις συμβάσεις έργων,

γ) 1.000.000 ευρώ για συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιέχονται στον κατάλογο του Παραρτήματος ΧΥΙΙ του Προσαρτήματος Β΄.

Τα κατώτατα όρια που καθορίζονται στις ως άνω περιπτώσεις α΄ και β΄ ισχύουν, μέχρι να αναθεωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 17 της Οδηγίας 2014/ 25/ΕΕ. Η επόμενη αναθεώρηση αναμένεται να ισχύσει για τη διετία 2018-2019.

Πίνακας 2 Συμβάσεις Βιβλίου ΙΙ κάτω των ορίων	
Είδος Σύμβασης	Προσδιορισμός με βάση άρθρο 235 (εκτιμώμενη αξία υπολειπόμενη χρηματικού ορίου)

Συμβάσεις προμηθειών/υπηρεσιών και διαγωνισμοί μελετών	418.000€, εκτός ΦΠΑ
Συμβάσεις έργων	5.225.000€, εκτός ΦΠΑ
Δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XVII του Προσαρτήματος Β	1.000.000€, εκτός ΦΠΑ

Η παρούσα Κατευθυντήρια Οδηγία (Κ.Ο.) παρουσιάζει, αναλύει, επεξηγεί και κωδικοποιεί ζητήματα που αφορούν τις συμβάσεις κάτω των ορίων, σύμφωνα με τα ανωτέρω, χωρίς όμως ιδιαίτερη αναφορά στις συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν σε κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες, για τις οποίες θα εκδοθεί ειδική Κ.Ο.

2. Διατάξεις του ν. 4412/2016 που δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων ή εφαρμόζονται με επιμέρους παρεκκλίσεις / διαφοροποιήσεις

2.1. Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι του ν. 4412/2016

Όπως προαναφέρθηκε, κατά γενικό κανόνα, οι διατάξεις του ν. 4412/2016 εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ, ανεξάρτητα της εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του νόμου. Στη συνέχεια επισημαίνονται οι ειδικές διατάξεις που δεν εφαρμόζονται στις συμβάσεις κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι ή προβλέπονται παρεκκλίσεις ή διαφοροποιήσεις στον τρόπο εφαρμογής τους.

i) Δεν εφαρμόζονται οι κάτωθι διατάξεις στις συμβάσεις κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι

Πίνακας 3¹			
Μη εφαρμοστέες διατάξεις Βιβλίου Ι στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
60	Καθορισμός Προθεσμιών	Άρθρο 60 παρ. 4	Για συμβάσεις κάτω των ορίων αντί των παραγράφων 1 έως 3, εφαρμόζονται οι διατάξεις του <u>άρθρου 121</u>
61	Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης	Άρθρο 61 παρ. 4	Για συμβάσεις κάτω των ορίων αντί των παραγράφων 1 έως 3, εφαρμόζονται οι διατάξεις του <u>άρθρου 120</u>
62	Προκαταρκτικές Προκηρύξεις	Άρθρο 62 παρ. 3	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
63	Προκηρύξεις σύμβασης	Άρθρο 63 τελευταίο	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δη-

		εδάφιο	μόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
64	Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων	Άρθρο 64 παρ. 5	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
65	Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης των προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων	Άρθρο 65 παρ. 7	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
67	Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της σύμβασης	Άρθρο 67 παρ. 3	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων
108	Δημοσίευση προκηρύξεων και γνωστοποιήσεων (κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες)	Άρθρο 108 παρ. 3, σε συνδυασμό με αρ. 65 παρ. 7	
112	Προκηρύξεις και γνωστοποιήσεις (διαγωνισμοί μελετών)	Άρθρο 112 παρ. 4	Για τους διαγωνισμούς μελετών κάτω των ορίων, αντί για τις παραγράφους 1 έως 3, εφαρμόζεται το <u>άρθρο 122</u>

ii) Για τις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων, εισάγεται παρέκκλιση / διαφοροποίηση από την εφαρμογή των κάτωθι διατάξεων του Βιβλίου Ι του ανωτέρω νόμου:

Πίνακας 3 ⁱⁱ			
Διατάξεις Βιβλίου Ι με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
4	Μεικτές συμβάσεις	Άρθρο 4 παρ. 7	Αν η μεικτή σύμβαση περιλαμβάνει στοιχεία και από δημόσια σύμβαση έργων, το ισχύον νομικό καθεστώς, για δημόσιες συμβάσεις έργων <u>κάτω των ορίων</u> , καθορίζεται μετά από σύμφωνη γνώμη του <u>Τεχνικού Συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής</u> , η οποία κοινοποιείται υποχρεωτικά στην ΕΚΑΑ (διαφοροποίηση ως προς το Τεχνικό Συμβούλιο που γνωμοδοτεί)
14	Υπηρεσίες έρευνας και ανάπτυξης	Άρθρο 14 παρ. 2	Πριν τη σύναψη συμβάσεων υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης, για το χαρακτηρισμό του είδους της σύμβασης ως ερευνητικού έργου, <u>για τις συμβάσεις κάτω των ορίων</u> , απαιτείται η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου <u>Τεχνικού Συμβουλίου της αναθέτουσας αρχής</u> (διαφοροποίηση ως προς το Τεχνικό Συμβούλιο που γνωμοδοτεί)

27	Ανοιχτή Διαδικασία	Άρθρο 27 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7)
28	Κλειστή Διαδικασία	Άρθρο 28 παρ. 8	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7)
29	Ανταγωνιστική Διαδικασία με διαπραγμάτευση	Άρθρο 29 παρ. 8	Το άρθρο δεν ισχύει για τις συμβάσεις κάτω των ορίων μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7)
69	Προσκλήσεις προς υποψηφίους	Άρθρο 69 εδάφιο πρώτο	Το άρθρο 69 εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων με την επιφύλαξη του άρθρου 123.
78	Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων	Άρθρο 78 παρ. 3	Το άρθρο δεν ισχύει για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών κάτω των ορίων
79	Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης	Άρθρο 79 παρ. 2, 4	Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων προβλέπεται το Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης (Τ.Ε.Υ.Δ.) ως προαπόδειξη της μη ύπαρξης λόγων αποκλεισμού και πλήρωσης των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής
93	Περιεχόμενο φακέλου “Δικαιολογητικά Συμμετοχής”	Άρθρο 93 (β)	Το άρθρο 93 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 ν. 4447/2016
107	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες	Άρθρο 107 παρ. 2 και 3	Στο άρθρο 107, η παρ 1 εφαρμόζεται στις συμβάσεις άνω των ορίων ενώ για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζονται οι παρ. 2 και 3

Πέραν των ανωτέρω, οι διατάξεις των άρθρων 116 έως 128 (Ενότητα «Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων»), ως ειπώθηκε ανωτέρω, εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο στις δημόσιες συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5². Αναλυτική παρουσίαση της ενότητας αυτή, κατωτέρω στην ενότητα 9.

2.2. Συμβάσεις κάτω των ορίων του ΒΙΒΛΙΟΥ ΙΙ του ν. 4412/2016

Δεν εφαρμόζονται οι κάτωθι διατάξεις στις συμβάσεις κάτω των ορίων του **Βιβλίου ΙΙ**

Πίνακας 3ⁱⁱⁱ

² Άρθρο 22 παρ. 1 εδ. 1 ν. 4441/2016 “*Η παράγραφος 3 του άρθρου 1 αντικαθίσταται ως ακολούθως : 3. Οι διατάξεις των άρθρων 116 έως 128 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις των περιπτώσεων α’ της παρ. 2 με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5*”, σε συνδυασμό με άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 4412/2016.

Μη εφαρμοστέες διατάξεις Βιβλίου ΙΙ στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
290	Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης		Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 330 ως ειδικότερο
293	Προκήρυξη σύμβασης		Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 332 ως ειδικότερο
294	Γνωστοποιήσεις συναφθεισών συμβάσεων	Άρθρο 294 παρ. 6	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων
295	Σύνταξη και λεπτομέρειες δημοσίευσης	Άρθρο 295 παρ. 6	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων
297	Ηλεκτρονική διάθεση των εγγράφων της διαδικασίας σύναψης σύμβασης	Άρθρο 297 παρ. 3	Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων
318	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες	Άρθρο 318 παρ. 2	Οι συμβάσεις κάτω των ορίων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που αναφέρονται στο <u>Παράρτημα ΧVΙΙ του Προσαρτήματος Β'</u> , ανατίθενται, σύμφωνα με την παρ. 3, τα <u>άρθρα 295, 320, 321 και 332</u> , καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης.
319	Δημοσίευση (κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες)		Άρθρο 319 παρ. 3 σε συνδυασμό με άρθρο 295 παρ. 6
323	Προκηρύξεις και Γνωστοποιήσεις (διαγωνισμοί μελετών)	Άρθρο 323 παρ 4	Για τους διαγωνισμούς μελετών κάτω των ορίων εφαρμόζεται το άρθρο 332

Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, προβλέπεται παρέκκλιση / διαφοροποίηση από την εφαρμογή των κάτωθι διατάξεων του **Βιβλίου ΙΙ** του ανωτέρω νόμου:

Πίνακας 3 ^{iv}			
Διατάξεις Βιβλίου ΙΙ με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
264	Ανοιχτή Διαδικασία	Άρθρο 264 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7 (ισχύουν οι προθεσμίες του <u>άρθρου 331</u>)

265	Κλειστή Διαδικασία	Άρθρο 265 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7) (ισχύουν οι προθεσμίες του <u>άρθρου 331</u>)
266	Διαδικασία με διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού	Άρθρο 266 παρ. 5	Το άρθρο δεν ισχύει μόνο αναφορικά με τις προβλεπόμενες σε αυτό προθεσμίες (πρβ. Πίνακα 7) (ισχύουν οι προθεσμίες του <u>άρθρου 331</u>)
289	Καθορισμός προθεσμιών	Άρθρο 289 παρ. 1 και 2	Οι προθεσμίες στις συμβάσεις κάτω των ορίων καθορίζονται υπό την επιφύλαξη του άρθρου 331
299	Προσκλήσεις προς υποψηφίους	Άρθρο 299 παρ. 1	Το άρθρο 299 εφαρμόζεται στις συμβάσεις κάτω των ορίων με την επιφύλαξη του άρθρου 333
318	Ανάθεση συμβάσεων για κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες	Άρθρο 318 παρ. 2	Οι συμβάσεις κάτω των ορίων για κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που αναφέρονται στο <u>Παράρτημα XVII του Προσαρτήματος Β΄</u> , ανατίθενται, σύμφωνα με την παρ. 3, τα <u>άρθρα 295, 320, 321 και 332</u> , καθώς και τις ειδικότερες διατάξεις που καθορίζουν τους εφαρμοστέους διαδικαστικούς κανόνες και προβλέπονται στα έγγραφα της σύμβασης.

Πέραν των ανωτέρω, οι διατάξεις των άρθρων 326 έως 333 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 235.³

2.3 Βιβλίο III – Διακυβέρνηση

Το Βιβλίο III (άρθρα 339 έως 344) εισάγει διαδικασίες και υποχρεώσεις διακυβέρνησης προκειμένου να εξασφαλίζεται η ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του νόμου. Οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις, που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων I και II, ανεξαρτήτως αξίας, με ορισμένες παρεκκλίσεις, που εμφανίζονται στον κάτωθι πίνακα :

Πίνακας 4			
Διατάξεις Βιβλίου III με παρέκκλιση / διαφοροποίηση στις συμβάσεις κάτω των ορίων			
Άρθρο	Τίτλος άρθρου	Σχετική διάταξη	Παρατηρήσεις
341	Χωριστές εκθέσεις σχετικά με τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων	Άρθρο 341 παρ. 4, υπό την επιφύλαξη του αρ. 45 και 277	Υπό την επιφύλαξη του <u>άρθρου 45</u> και του <u>άρθρου 277</u> στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων εφαρμογής δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου

³ Άρθρο 22 παρ. 1 εδ. 2 ν. 4441/2016 “Οι διατάξεις των άρθρων 326 έως 333 εφαρμόζονται αποκλειστικά στις συμβάσεις της περ. Β' της παρ. 2 με εκτιμώμενη αξία άνω των ορίων του άρθρου 235”, σε συνδυασμό με άρθρο 1 παρ. 2 ν. 4412/2016.

342	Εθνικά στοιχεία εκθέσεων και στατιστικών	Άρθρο 342 παρ. 4	Στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος άρθρου
-----	--	------------------	--

3. Διαδικασίες σύναψης σύμβασης

Για τη σύναψη συμβάσεων κάτω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς δύνανται να προσφεύγουν στις διαδικασίες των άρθρων 26 του Βιβλίου Ι και 263 του Βιβλίου ΙΙ του ανωτέρω νόμου. Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 116 για δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να προσφεύγουν εκτός από τις διαδικασίες που προβλέπονται στο άρθρο 26 και στις διαδικασίες του συνοπτικού διαγωνισμού και της απευθείας ανάθεσης, με τους όρους και τις προϋποθέσεις των άρθρων 117 και 118 αντίστοιχα, αλλά και στο σύστημα προεπιλογής του άρθρου 303 αναλογικώς εφαρμοζόμενου. Η επιλογή της πλέον κατάλληλης για κάθε περίπτωση διαδικασίας επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής, λαμβάνοντας υπόψιν και τα σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ως άνω νόμου. Τα αντίστοιχα ισχύουν και για τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ, όπως αποτυπώνονται στο αντίστοιχο άρθρο 326.

Ειδικότερα για τις συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως 20.000€, χωρίς Φ.Π.Α., οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να προσφεύγουν στην “απευθείας ανάθεση” των άρθρων 118 και 328 των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα. Περαιτέρω, για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως 60.000€, χωρίς Φ.Π.Α., οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να προσφεύγουν στο “συνοπτικό διαγωνισμό” των άρθρων 117 και 327 των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα.⁴ Διευκρινίζεται ότι, οι ορισμοί της “απευθείας ανάθεσης” και του “συνοπτικού διαγωνισμού” παρατίθενται στις περιπτώσεις (30) και (31) της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016. Συγκεκριμένα, ως “συνοπτικός διαγωνισμός” νοείται η απλοποιημένη διαδικασία ανάθεσης στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει προσφορά, σύμφωνα με τα σχετικά άρθρα 117 και 327. Αντίστοιχα, ως “απευθείας ανάθεση” νοείται η διαδικασία χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας, οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 118 και 328. Σημειώνεται ότι, η διαδικασία της έρευνας αγοράς και η διαβούλευση που αναφέρεται στον ανωτέρω ορισμό της απευθείας ανάθεσης, αποσκοπεί στην διαπίστωση του επιπέδου του ανταγωνισμού σε ορισμένη αγορά και αποτελεί ενέργεια στην οποία προβαίνει το αρμόδιο όργανο πριν την αποστολή της πρόσκλησης για υποβολή προσφοράς. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση αναλογικά και όχι με τρόπο που να αυξάνει δυσανάλογα το διοικητικό βάρος στις αναθέτουσες αρχές.

4. Έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης

Το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας σύναψης των συμβάσεων κάτω των ορίων, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ, οριοθετείται στα άρθρα 120 και 330 αντίστοιχα του νόμου και αποτυπώνεται συνοπτικά στον κάτωθι πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5		
(Α) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές		
Είδος διαδικασίας	Χρονικό σημείο έναρξης διαδικασίας	Διάταξη ν. 4412/16

⁴ Πρβλ άρθρα 116 και 326 ν. 4412/2016

<ul style="list-style-type: none"> • Ανοιχτή • Κλειστή • Ανταγωνιστική με διαπραγμάτευσης • Ανταγωνιστικός διάλογος • Σύμπραξη καινοτομίας 	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>προκήρυξης σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ</u> (με την επιφύλαξη του άρθρου 376 παρ. 5) – μέχρι την έκδοση της ΚΥΑ του άρθρου 38 παρ. 6 στο ΚΗΜΔΗΣ δημοσιεύεται η διακήρυξη της σύμβασης	Άρθρα 120 παρ. 1, 66, 376 παρ. 5 ⁵
Συνοπτικός Διαγωνισμός	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>απλοποιημένης προκήρυξης (διακήρυξης)</u> στο ΚΗΜΔΗΣ (με την επιφύλαξη του άρθρου 376 παρ. 5) - μέχρι την έκδοση της ΚΥΑ του άρθρου 38 παρ. 6 στο ΚΗΜΔΗΣ δημοσιεύεται η διακήρυξη του συνοπτικού διαγωνισμού	Άρθρα 120 παρ. 2, 66, 376 παρ. 5 (πρβ και υποσημείωση υπ' αριθμ. 7)
<ul style="list-style-type: none"> • Απευθείας ανάθεση • Διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης 	Ημερομηνία αποστολής προς τους οικονομικούς φορείς της <u>πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς ή της πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση. Η πρόσκληση του προηγούμενου εδαφίου δεν απαιτείται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ.</u>	Άρθρα 120 παρ. 3 ⁶
(B) ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ - αναθέτοντες φορείς		
Είδος διαδικασίας	Χρονικό σημείο έναρξης διαδικασίας	Διάταξη ν. 4412/16
<ul style="list-style-type: none"> • Ανοιχτή • Κλειστή • Διαπραγμάτευση με δημοσίευση προκήρυξης • Ανταγωνιστικός διάλογος • Σύμπραξη καινοτομίας 	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>προκήρυξης σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ</u> (πρβ και υποσημείωση υπ' αριθμ. 5)	Άρθρα 330 παρ. 1, 296
Συνοπτικός Διαγωνισμός	Ημερομηνία δημοσίευσης της <u>απλοποιημένης προκήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ</u>	Άρθρα 330 παρ. 2, 296

5 Άρθρο 22 παρ. 65 ν. 4441/2016 “Μέχρι την έκδοση της απόφασης της παρ. 6 του άρθρου 38 ως χρόνος έναρξης της διαδικασίας σύναψης σύμβασης των παρ. 1 και 2 του άρθρου 120 και 330 νοείται η ημερομηνία δημοσίευσης της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ”

6 Όπως τροποποιήθηκε με αρ. 22 παρ. 32 ν. 4441/2016 “Η πρόσκληση του προηγούμενου εδαφίου δεν χρειάζεται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ”

	(πρβ και υποσημείωση υπ' αριθμ. 5)	
<ul style="list-style-type: none"> • Απευθείας ανάθεση • Διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης 	<p>Ημερομηνία αποστολής προς τους οικονομικούς φορείς της <u>πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς</u> ή της <u>πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση</u></p>	Άρθρο 330 παρ. 3

5. Δημοσιότητα συμβάσεων κάτω των ορίων

Ο ν. 4412/2016 ορίζει το ΚΗΜΔΗΣ ως το μοναδικό και ενιαίο υποχρεωτικό σημείο όλων των προκηρύξεων, διακηρύξεων και αποφάσεων ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων σε εθνικό επίπεδο, μέσω της βαθμιαίας αντικατάστασης της υποχρέωσης δημοσίευσης των συμβάσεων στον εθνικό και τοπικό και περιφερειακό τύπο και την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στο ΚΗΜΔΗΣ δημοσιεύονται οι προκηρύξεις, διακηρύξεις και οι αποφάσεις ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, ανεξαρτήτως αντικειμένου και διαδικασίας ανάθεσης, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή ανώτερης του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ⁷.

Ωστόσο η λειτουργία του ΚΗΜΔΗΣ ως του μοναδικού σημείου δημοσίευσης θα επιτευχθεί σταδιακά καθώς ο νόμος προβλέπει μεταβατικές διατάξεις εφαρμογής του, αναλόγως του τύπου των συμβάσεων και του νομοθετικού πλαισίου, στο οποίο ενέπιπταν, προ της εφαρμογής του ν. 4412/2016.

Έτσι για τις συμβάσεις που ενέπιπταν στους ν. 3669/2008, 3316/2005 στο πδ 118/2007 και στην ΥΑ 11389/1993 (ΕΚΠΟΤΑ) η υποχρέωση δημοσίευσης εξακολουθεί να ισχύει στον εθνικό τύπο μέχρι 31/12/2017⁸, ενώ η υποχρέωση δημοσίευσης στον περιφερειακό και τοπικό τύπο εξακολουθεί να ισχύει μέχρι 31/12/2020⁹. Τέλος, εξακολουθεί να ισχύει η υποχρέωση δημοσίευσης στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβέρνησης για τις συμβάσεις που δημοσιεύονταν σε αυτήν μέχρι την έκδοση της ΚΥΑ του άρθρου 38 παρ. 6 του νόμου, ενώ εξακολουθεί να ισχύει και η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της διαλειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ.

Ακολουθεί εξειδίκευση των ανωτέρω ανά είδος σύμβασης και εκτιμώμενης αξίας αυτής.

5.1. Συνοπτικός διαγωνισμός

Αναφορικά με τη διενέργεια συνοπτικού διαγωνισμού (άρθρο 117), η αναθέτουσα αρχή είναι υποχρεωμένη να δημοσιεύει απλοποιημένη προκήρυξη, σύμφωνα με το άρθρο 66 στο ΚΗΜΔΗΣ¹⁰.

Σε συνέχεια και όσων αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα «έναρξη διαδικασίας σύναψης σύμβασης», έως την έκδοση της απόφασης του άρθρου 38 παρ. 6, στην περίπτωση του συνοπτικού διαγωνισμού στο ΚΗΜΔΗΣ αναρτάται το κείμενο της διακήρυξης. Στην περίπτωση αυτή, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την ημερομηνία ανάρτησης της διακήρυξης στο ΚΗΜΔΗΣ.

Τα ίδια ισχύουν, κατ' αναλογία, και για τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ, που συνάπτονται με χρήση της διαδικασίας του συνοπτικού διαγωνισμού του άρθρου 327.

Δεν απαιτείται η δημοσίευση προκήρυξης συνοπτικού διαγωνισμού σε άλλο μέσο (εθνικό ή τοπικό / περιφερειακό ή ΕτΚ) πλην του ΚΗΜΔΗΣ, με την επιφύλαξη της υποχρέωσης δημοσίευσης των συνοπτικών διαγωνισμών ανάθεσης προμηθειών που υπάγονταν στον ΕΚΠΟΤΑ, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, καθώς και υπηρεσιών, στους οποίους εφαρμόζονταν το π.δ. 28/1980, όπως αναλυτικά επεξηγείται στη συνέχεια¹¹.

⁷ Άρθρο 66 παρ. 1 με την επιφύλαξη άρθρου 38 παρ. 1 ν. 4412/2016

⁸ Άρθρο 379 παρ. 10 σε συνδυασμό με δεύτερο εδάφιο των περιπτώσεων (31), (40),(59), (82) της παρ. 1 άρθρου 377 ν. 4412/2016

⁹ Άρθρο 379 παρ. 12 σε συνδυασμό με τρίτο εδάφιο των περιπτώσεων (31), (40),(59), (82) και περίπτωση (68) της παρ. 1 άρθρου 377 ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του ν. 4469/2017 (Α 62).

¹⁰ Βλ. Αιτιολογική έκθεση ν. 4412/2016, σελ. 10.

¹¹ Το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει κρίνει ότι οι ρυθμίσεις του ν. 3548/2007 «Καταχώριση δημοσιεύσεων των φορέων του Δημοσίου στο νομαρχιακό και τοπικό Τύπο και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 68 Α') δεν επιβάλλουν τη δημοσίευση πριν από τη διενέργεια πρόχειρου (πλέον συνοπτικού) διαγωνισμού, καθώς με τον νόμο αυτό ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες σχετικά με τις καταχωρίσεις στο νομαρχιακό και τοπικό τύπο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες από άλλες νομοθετικές διατάξεις επιβάλλεται η πραγματοποίηση δημοσιεύσεων, όπως από τις διατάξεις σχετικά με τη διενέργεια διαγωνισμών. (Ελ.Συν.Τμ.7 Πράξη 309/2010).

Ειδικότερα, αναφορικά με τη καταχώρηση δημοσιεύσεων του Δημοσίου Τομέα στο νομαρχιακό και τοπικό τύπο του ν. 3548/2007, επισημαίνεται ότι, στις διατάξεις του εν λόγω νόμου υπάγονται όλες οι δημοσιεύσεις των φορέων του, κατά την παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982 (Α'65), Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως εκάστοτε ισχύει, σε νομαρχιακές και τοπικές εφημερίδες, εφόσον αυτές προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις ως υποχρεωτικές¹². Οι διατάξεις των ν. 3669/2008, 3316/2005 και πδ 188/2007, που παραμένουν σε ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 377 παρ. 1 περ. 31, 40 και 59 δεν προβλέπουν στις οικείες διατάξεις του άρθρου 15 ν. 3669/2008¹³, του άρθρου 12 του ν. 3316/2005 και του άρθρου 4 του πδ 118 τη δημοσίευση προκήρυξης σε πρόχειρο (συνοπτικό) διαγωνισμό. Αναφορικά, ωστόσο, με την ΥΑ 11389/1993 (ΕΚΠΟΤΑ), εφιστάται ιδιαίτερη προσοχή στην διατήρηση της υποχρέωσης τήρησης κανόνων δημοσιότητας που προβλέπει το άρθρο 23 παρ. 5 αυτής, για τον συνοπτικό διαγωνισμό, σε συνέχεια αντίστοιχων τροποποιήσεων των άρθρων 377 και 379 του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, σε συνέχεια της τροποποίησης του τρίτου εδαφίου της περίπτωσης (82) της παρ. 1 του άρθρου 377 του ν. 4412/2016 με το άρθρο 18 του νόμου 4469/2017 (Α 62), σε συνδυασμό με την παρ. 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, διατηρείται σε ισχύ η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης της διακηρύξεως διαγωνισμού, κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 23 του ΕΚΠΟΤΑ, σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα, τοπική ή της έδρας του νομού, έως 31/12/2020¹⁴.

Αναφορικά με τα θέματα διενέργειας του πρόχειρου (πλέον συνοπτικού) διαγωνισμού για την ανάθεση υπηρεσιών, οι οποίες ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του π.δ/τος 28/1980 (Α/11), σημειώνεται ότι η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης της οικείας διακήρυξης σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα του νομού¹⁵, που προβλεπόταν στο άρθρο 11 παρ. 5 του εν λόγω π.δ/τος, εξακολουθεί να ισχύει, σε συνέχεια της διατήρησης μεταβατικά της εν λόγω διάταξης με το άρθρο 18 του νόμου 4469/2017, έως 31/12/2020¹⁶.

5.2 Απευθείας ανάθεση

Σύμφωνα με το άρθρο 118 παρ. 3 μετά την έκδοση της απόφασης απευθείας ανάθεσης, η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει αυτή στο ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με το άρθρο 66, με την επιφύλαξη του άρθρου 379 παράγραφος 3. Το άρθρο 379 παρ. 3 ορίζει ότι η ισχύς των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 38 αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης της παρ. 6 του άρθρου 38. Η εν λόγω απόφαση δεν έχει εκδοθεί ακόμα, και εξακολουθεί να ισχύει η Π1/2380/2012¹⁷. Συνεπώς, εφόσον στην υπάρχουσα ΚΥΑ για το ΚΗΜΔΗΣ (Π1/2380/2012) δεν προβλέπεται η δημοσίευση της απόφασης ανάθεσης, εξ αντικειμένου δεν δημοσιεύεται η απόφαση ανάθεσης στο ΚΗΜΔΗΣ. Περαιτέρω σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 120 του ν. 4412/2016 όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 32 του άρθρου 22 του ν. 4441/2016, η αποστολή της πρώτης πρόσκλησης υποβολής προσφοράς ή της πρώτης πρόσκλησης συμμετοχής σε διαπραγμάτευση στην περίπτωση της διαδικασίας απευθείας ανάθεσης ή διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης αντίστοιχα, δεν απαιτείται να αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ.

Ομοίως, τα ανωτέρω ισχύουν κατ' αναλογία και για τις συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ που συνάπτονται με απευθείας ανάθεση, σύμφωνα με το άρθρο 328.

- 12 Ειδικότερα, στις ανωτέρω δημοσιεύσεις υπάγονται μεταξύ άλλων και οι διακηρύξεις δημοπρασιών και προκηρύξεις διαγωνισμών των φορέων της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982. Πρβ περ. Α της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3548/2007
- 13 Σύμφωνα με το προγενέστερο καθεστώς του άρθρου 29 ν. 3669/2008, απαιτούνταν δημοσίευση της ανακοίνωσης για τη δημοπρασία σε μια ημερήσια τοπική εφημερίδα πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δημοπρασία και τοιχοκόλληση πριν από την ίδια προθεσμία στο χώρο ανακοινώσεων της υπηρεσίας που διενεργεί τη δημοπρασία. Αν δεν εκδιδόταν στα όρια του Νομού τέτοια εφημερίδα αρκεί η πιο πάνω τοιχοκόλληση. Παράλληλα μπορούσε πάντοτε κατά την κρίση της υπηρεσίας να ακολουθηθεί και οποιοσδήποτε άλλος πρόσφορος τρόπος γνωστοποίησης της δημοπρασίας (άρθρο 29 παρ. 5 ν. 3669/2008). Δεδομένου ότι το εν λόγω άρθρο δεν διατηρεί τη μεταβατική του ισχύ βάσει του άρθρου 379 και 377 παρ. 1 περ. (31) του ν. 4412/2016, η δημοσιότητα του πρόχειρου διαγωνισμού, όπως καθοριζόταν στο άρθρο 29 του ν. 3669/2008 καταργείται από 08/08/2016.
- 14 Πρβ και άρθρο 3 παρ. ν. 3548/2007. Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις ΔΕΥΑ εφόσον εφαρμόζαν τον ΕΚΠΟΤΑ.
- 15 “Το άρθρο 377 του ν. 4412/2016 (Α/147) αντικαθίσταται ως εξής : α) στην περ. (68) μετά τη φράση “του πδ 28/1980 (Α 11)” τίθεται τελεία και προστίθεται δεύτερο εδάφιο ως εξής : “Ειδικά η υποχρέωση δημοσίευσης περίληψης σε τοπική εφημερίδα, που προβλέπεται στο άρθρο 11 του Προεδρικού Διατάγματος 28/1980, καταργείται με την επιφύλαξη της παρ. 12 του άρθρου 379 του παρόντος νόμου”. Πρβ και άρθρο 3 παρ. ν. 3548/2007.
- 16 Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις ΔΕΥΑ εφόσον εφαρμόζαν το ΠΔ 28/80
- 17 Πρβ Αιτιολογική έκθεση ν. 4412/2016 σελ 75

Ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, η παρ. 4 του άρθρου 118 προβλέπει ειδικότερη διαδικασία δημοσίευσης. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι κάθε αναθέτουσα αρχή προκειμένου να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης της παραγράφου 1 δημοσιεύει, μία φορά κατ' έτος και για διάστημα είκοσι ημερών, πρόσκληση για την κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων ανά κατηγορίες έργων/μελετών. Αναλυτικότερη παρουσίαση του άρθρου 118 ακολουθεί στην ενότητα 9.2 της παρούσης.

5.3 Υποχρεώσεις δημοσιότητας για τις λοιπές συμβάσεις (εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των 60.000 €) κάτω των ορίων

Οι υποχρεώσεις δημοσιότητας στις λοιπές διαδικασίες (άνω των ορίων του συνοπτικού διαγωνισμού), όπως ισχύουν και έχουν διατηρηθεί έως το χρονικό σημείο των παρ. 10 και 12 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, περιγράφονται σχηματικά στον κάτωθι πίνακα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 6				
(Α) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές ¹⁸				
Είδος σύμβασης	Υποχρέωση Δημοσιότητας			Διάταξη ν.4412/2016
	Έως 31/12/2017	Έως 31/12/2020	Έως την έκδοση της απόφασης της παρ. 6 του άρθρου 38	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3669/2008	Δημοσίευση περίληψης της διακήρυξης σε <u>2 ημερήσιες εφημερίδες</u> (αρ. 15 ν. 3669/2008)	Δημοσίευση περίληψης της διακήρυξης στον <u>τοπικό και περιφερειακό τύπο</u> (αρ. 15 ν. 3669/2008)	Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της ΕτΚ	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο δεύτερο των περιπτώσεων (31), (40), (59), (82) και παρ. 3 σε συνδυασμό με άρθρο 379 παρ. 10, ως ισχύει
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3316/2005	Δημοσίευση περίληψης της προκήρυξης σε <u>μία ημερήσια εφημερίδα</u> της πρωτεύουσας με πανελλήνια κυκλοφορία (άρθρο 12 ν. 3316/05)	Δημοσίευση περίληψης της προκήρυξης σε <u>μία ημερήσια εφημερίδα</u> της πρωτεύουσας του νομού στον οποίο πρόκειται να κατασκευασθεί το έργο το οποίο αφορά η μελέτη ή η υπηρεσία ή της έδρας της Περιφέρειας, αν στην έδρα του νομού δεν εκδίδεται ημερήσια εφημερίδα ή αν το έργο θα εκτελεστεί σε περισσότερους νομούς (άρθρο 12 ν. 3316/2005)		Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο τρίτο των περιπτώσεων (31), (40), (59), (82) και περίπτωση (35) σε συνδυασμό με άρθρο 379 παρ. 12, ως ισχύει Άρθρο 376 παρ. 4 και άρθρο 38 παρ. 6
Συμβάσεις που υπάγονταν στο	Δημοσίευση προκήρυξης σε <u>2</u>	Δημοσίευση προκήρυξης σε <u>τοπική</u>	Τεύχος Διακηρύξεων	

18 Σημειώνεται ότι εξακολουθεί να ισχύει και η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της διαλειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ

πεδίο εφαρμογής του Π.Δ. 118/2007	<u>ημερήσιες οικονομικές εφημερίδες</u> ευρείας κυκλοφορίας (άρθρο 4 Π.Δ. 118/2007)	<u>εφημερίδα</u> όταν ο διαγωνισμός προκηρύσσεται από περιφερειακή υπηρεσία (και άρθρο 4 Π.Δ. 118/2007)	Δημοσίων Συμβάσεων της ΕτΚ
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής της με αριθμ. Υ.Α. 11389/1993	Δημοσίευση εφάπαξ περίληψης σε <u>2 οικονομικές εφημερίδες</u> (άρθρο 5 Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.)	Δημοσίευση εφάπαξ περίληψης σε <u>τοπική εφημερίδα</u> (άρθρο 5 Ε.Κ.Π.Ο.Τ.Α.)	Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της ΕτΚ
(B) ΒΙΒΛΙΟ ΙΙ - αναθέτοντες φορείς¹⁹			
Είδος Διαδικασίας	Υποχρέωση Δημοσιότητας	Διάταξη ν. 4412/2016	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3669/2008	Ομοίως με ΒΙΒΛΙΟ Ι	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο δεύτερο των περιπτώσεων (31), (40) Άρθρο 379 παρ. 10 (διατήρηση έως 01/01/2018)	
Συμβάσεις που υπάγονταν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3316/2005	Ομοίως με ΒΙΒΛΙΟ Ι	Άρθρο 377 παρ. 1, εδάφιο τρίτο των περιπτώσεων (31), (40) Άρθρο 379 παρ. 12 (διατήρηση έως 01/01/2021)	
Συμβάσεις Προμηθειών και γενικών υπηρεσιών ²⁰	Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της ΕτΚ ²¹	Άρθρο 376 παρ. 4 και άρθρο 38 παρ. 6	

6. Προθεσμίες παραλαβής προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής

Στα άρθρα 121 και 331 του ν. 4412/2016 προβλέπονται οι ελάχιστες προθεσμίες υποβολής αιτήσεων συμμετοχής και προσφορών για συγκεκριμένες διαδικασίες σύναψης για τις συμβάσεις κάτω των ορίων. Οι προθεσμίες αυτές περιγράφονται αναλυτικά στον κάτωθι πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7		
(A) ΒΙΒΛΙΟ Ι - αναθέτουσες αρχές		
Είδος διαδικασίας	Προθεσμίες παραλαβής προσφορών	Διάταξη ν. 4412/2016
Ανοιχτή	22 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της	Άρθρο 121 παρ. 1 α

19 Κατά περίπτωση, ισχύει η υποχρέωση δημοσίευσης των προκηρύξεων στο ΔΙΑΥΓΕΙΑ σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στον ν. 3861/2010 και μέχρι την έναρξη της λειτουργικότητας ΚΗΜΔΗΣ και ΔΙΑΥΓΕΙΑ

20 Αναφορικά με τις ΔΕΥΑ, εφόσον εφαρμόζαν ΕΚΠΟΤΑ, ισχύουν τα αναφερόμενα στον Πίνακα 6 (Α) της παρούσης για τις αναθέτουσες αρχές.

21 Κατά περίπτωση, πρβ άρθρο 5 παρ. 2 περ. "ιθ) οι περιλήψεις διακηρύξεων δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα που διενεργούν αναθέτουσες αρχές κατά την κείμενη νομοθεσία" ν. 3469/2006.

	προκήρυξης (διακήρυξης) ²² της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ.		
Κλειστή και Ανταγωνιστική με διαπραγμάτευση	Προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής	Προθεσμία παραλαβής των προσφορών των προεπιλεγέντων οικονομικών φορέων	Άρθρο 121 παρ. 1 β
	15 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ	10 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς προς τους προεπιλεγέντες	
Συνοπτικός διαγωνισμός	12 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης (διακήρυξης) ²³ της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ		Άρθρο 121 παρ. 1 γ
(B) ΒΙΒΛΙΟ II - αναθέτοντες φορείς			
Είδος διαδικασίας	Προθεσμίες παραλαβής προσφορών		Διάταξη ν. 4412/2016
Ανοιχτή	22 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης (διακήρυξης) της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ		Άρθρα 264 παρ. 5, 331 παρ. 1 α
Κλειστή και διαπραγμάτευση με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού	Προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής	Προθεσμία παραλαβής των προσφορών των προεπιλεγέντων οικονομικών φορέων	Άρθρα 265 παρ. 5, 266 παρ. 5, 331 παρ. 1 β
	15 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ	10 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφοράς προς τους προεπιλεγέντες	
Συνοπτικός διαγωνισμός	12 ημέρες από την ημερομηνία δημοσίευσης της προκήρυξης (διακήρυξης) της σύμβασης στο ΚΗΜΔΗΣ		Άρθρο 331 παρ. 1 γ

Αναφορικά με το ΒΙΒΛΙΟ I σημειώνεται ότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να :

1. καθορίσουν μεγαλύτερες προθεσμίες όταν η σύνταξη των προσφορών απαιτεί επίσκεψη ή εξέταση εγγράφων, για τις ελάχιστες προθεσμίες παραλαβής προσφορών που προσδιορίζονται στον ανωτέρω πίνακα²⁴,
2. παρατείνουν την προθεσμία παραλαβής προσφορών όταν :
  - πρόσθετες πληροφορίες, οι οποίες ζητήθηκαν εμπρόθεσμα από τους οικονομικούς φορείς, δεν παρασχέθηκαν, το αργότερο τέσσερις (4) ημέρες πριν την ημερομηνία υποβολής προσφορών και
  - όταν τα έγγραφα της σύμβασης υφίστανται σημαντικές αλλαγές²⁵.

Αντιστοίχως, αναφορικά με το ΒΙΒΛΙΟ II σημειώνεται ότι οι αναθέτοντες φορείς λαμβάνουν υπόψιν ιδίως τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της σύμβασης και το χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία των

22 Μέχρι την έκδοση της απόφασης του άρθρου 38 παρ. 6 δημοσιεύεται η διακήρυξη στο ΚΗΜΔΗΣ.

23 βλ. υποσημείωση 22

24 Άρθρο 121 παρ. 4 ν. 4412/2016

25 Άρθρο 121 παρ. 5 ν. 4412/2016

προσφορών, καθορίζοντας ενδεχομένως μεγαλύτερες προθεσμίες, με την επιφύλαξη των ελαχίστων προθεσμιών που εμφανίζονται στον ανωτέρω πίνακα.

7. Δικαιολογητικά συμμετοχής στις συμβάσεις κάτω των ορίων – Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης (Τ.Ε.Υ.Δ.)

Σύμφωνα με το άρθρο 93 περ. (β) του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 του ν. 4447/2016 και ισχύει, στις διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης κάτω των ορίων ο ξεχωριστός σφραγισμένος φάκελος με την ένδειξη “Δικαιολογητικά Συμμετοχής”, περιέχει υπεύθυνη δήλωση, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 79 και την εγγύηση συμμετοχής κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 72 του ως άνω νόμου.

Σημειώνεται ότι η υποχρέωση προσκόμισης ενημερωμένης υπεύθυνης δήλωσης του ν. 1599/86, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 79 του ν. 4412/2016, καταργήθηκε με τη θέση σε ισχύ της υπ' αριθμ. 158/2016 απόφασης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ (ΦΕΚ Β/3698) με τίτλο “Έγκριση ‘Τυποποιημένου Εντύπου Υπεύθυνης Δήλωσης’ (ΤΕΥΔ) του άρθρου 79 παρ. 4 του Ν. 4412/2016 (Α’ 147), για διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης κάτω των ορίων των οδηγιών”, οπότε και εφεξής προσκομίζεται το ανωτέρω έντυπο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1

Συμβάσεις Βιβλίου II

Οι αναθέτοντες φορείς του Βιβλίου II του Ν. 4412/2016 δύνανται, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 281, να χρησιμοποιούν το ΤΕΥΔ για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, η συνολική προϋπολογισθείσα αξία των οποίων είναι κατώτερη από τα όρια των περιπτ. (α) και (β) του άρθρου 235 του Ν. 4412/2016.

Περαιτέρω στο άρθρο 93 προβλέπεται ότι για τις ενώσεις οικονομικών φορέων που υποβάλλουν κοινή προσφορά, ισχύει η υποχρέωση υποβολής των παραπάνω κατά περίπτωση δικαιολογητικών, για κάθε οικονομικό φορέα που συμμετέχει στην ένωση πλην της εγγύησης συμμετοχής. Συνεπώς ΤΕΥΔ υποβάλλεται από όλα τα μέλη της ένωσης που υποβάλλουν κοινή προσφορά.

Επισημαίνεται ωστόσο ότι στις διαδικασίες της απευθείας ανάθεσης των Βιβλίων I και II, τα προβλεπόμενα στο άρθρο 93 περ. (β) (εγγυητική συμμετοχής και ΤΕΥΔ), δεν ισχύουν, όπως προβλέπει το τελευταίο εδάφιο του εν λόγω άρθρου²⁶. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι το άρθρο 93 εφαρμόζεται και στις συμβάσεις του Βιβλίου II σύμφωνα με το άρθρο 315 του νόμου²⁷.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2

Συμβάσεις Βιβλίων I και II

Για τις διαδικασίες της απευθείας ανάθεσης των άρθρων 118 και 328 δεν απαιτείται από τους οικονομικούς φορείς η προσκόμιση του Τ.Ε.Υ.Δ.

Σχετικά με τις λεπτομέρειες εφαρμογής και συμπλήρωσης του Τ.Ε.Υ.Δ. οι αρμόδιοι φορείς μπορούν να παραπέμπουν στην Κατευθυντήρια Οδηγία 15 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (Απόφαση Υπ' αριθμ. 161/2016) με θέμα : “Οδηγίες συμπλήρωσης για το “Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης (ΤΕΥΔ) του άρθρου 79 παρ. 4 του ν. 4412/2016 (Α 147)” .

8. Εγγυήσεις για διαγωνισμούς κάτω των ορίων

8.1. Εγγυήσεις Βιβλίου I

²⁶ Πρβλ Άρθρο 22 του ν. 4441/2016 παρ. 86 “86. Στο τέλος της ύποπεριπτώσης δδ' της περίπτωσης β του άρθρου 93, προστίθεται εδάφιο : “Τα ανωτέρω δεν ισχύουν για συμβάσεις με απευθείας ανάθεση των άρθρων 118 και 328 ”

²⁷ Με την επιφύλαξη του άρθρου 222 παρ. 6 και 7 του ν. 4412/2016

Οι αναθέτουσες αρχές ζητούν από τους προσφέροντες να παράσχουν τα ακόλουθα είδη εγγυήσεων :

- Εγγύηση συμμετοχής ποσού έως 2% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται στις διαδικασίες σύναψης συμφωνιών πλαίσιο, δυναμικού συστήματος αγοράς, συνοπτικό διαγωνισμό, απευθείας ανάθεση και σε διαδικασία επιλογής από κατάλογο.

- Εγγύηση καλής εκτέλεσης ποσού 5% επί της αξίας της σύμβασης εκτός ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται η προσκόμιση εγγύησης καλής εκτέλεσης για συμβάσεις αξίας ίσης ή κατώτερης από το ποσό των 20.000€.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3

Η απαλλαγή από την υποχρέωση προσκόμισης της εγγύησης καλής εκτέλεσης εξαρτάται από το ύψος του ποσού της σύμβασης. Εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης κατά το στάδιο της ανάθεσης είναι άνω των 20.000€, το ποσό της σύμβασης, ωστόσο, μετά τον υπολογισμό της ενδεχόμενης έκπτωσης του αναδόχου, δεν υπερβαίνει το ποσό αυτό, δεν υπάρχει υποχρέωση προσκόμισης της σχετικής εγγύησης.

Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 72 του ν. 4412/2016.

8.2 Εγγυήσεις Βιβλίου II

Οι αναθέτοντες φορείς ζητούν από τους προσφέροντες να παράσχουν, κατά περίπτωση, τα ακόλουθα είδη εγγυήσεων :

- Εγγύηση συμμετοχής ποσού έως 2% της προεκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται στις διαδικασίες σύναψης συμφωνιών πλαίσιο, δυναμικού συστήματος αγοράς ή συνοπτικό διαγωνισμό.

- Εγγύηση καλής εκτέλεσης ποσού έως 5% επί της αξίας της σύμβασης εκτός ΦΠΑ.

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά στα έγγραφα της σύμβασης, δεν απαιτείται η προσκόμιση εγγύησης καλής εκτέλεσης για συμβάσεις αξίας ίσης ή κατώτερης από το ποσό των 20.000€.

Η ανωτέρω Σημείωση ισχύει και σε αυτή τη περίπτωση.

Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 302 του ν. 4412/2016.

9. Συμβάσεις κάτω των ορίων – Σημειώσεις κατ' άρθρο

9.1 Συνοπτικός διαγωνισμός αρ 117 και 327

Στα άρθρα 117 και 327 ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία διενέργειας του συνοπτικού διαγωνισμού, για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας, εκτός ΦΠΑ, που δεν υπερβαίνουν το ποσό των 60.000€. Επιπλέον, αναφορικά με τη διαδικασία αυτή, σημειώνονται τα κάτωθι :

- Η δημοσιότητα του συνοπτικού διαγωνισμού αναλύεται ανωτέρω στην παράγραφο 5.1 και στους σχετικούς πίνακες.
- Οι προσφορές των οικονομικών φορέων υποβάλλονται εγγράφως.
- Η υποβολή μιας μόνο προσφοράς δεν κωλύει την πρόοδο της διαδικασίας του διαγωνισμού και την ανάθεση της σύμβασης.
- Η αποσφράγιση του φακέλου των δικαιολογητικών συμμετοχής, των τεχνικών προσφορών και των οικονομικών προσφορών μπορούν να γίνουν σε μια δημόσια συνεδρίαση, κατά την κρίση της επιτροπής. Στην περίπτωση που τα ανωτέρω στάδια πραγματοποιηθούν σε μια δημόσια συνεδρίαση,

σε συνέχεια, δε, αυτού, εκδοθεί μια εκτελεστή διοικητική πράξη του αρμοδίου οργάνου, με την οποία εγκρίνονται τα πρακτικά/το πρακτικό της αρμόδιας επιτροπής αποσφράγισης και αξιολόγησης, οι ενδιαφερόμενοι φορείς μπορούν να προσφύγουν κατά της πράξης αυτής, με την κοινοποίηση σε αυτούς της προσβαλλόμενης πράξης (πρβ και ενότητα 10 «ενστάσεις στις συμβάσεις κάτω των ορίων»).

9.2 Απευθείας ανάθεση αρ. 118 και 328

Τα ανωτέρω αναφερόμενα άρθρα θέτουν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιτρέπεται η προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της απευθείας ανάθεσης. Συγκεκριμένα :

- η προσφυγή στη διαδικασία αυτή επιτρέπεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, δεν υπερβαίνει τις 20.000€.
- Δεν απαιτείται η συγκρότηση συλλογικού οργάνου για τη διενέργεια απευθείας ανάθεσης.
- Δεν απαιτείται η δημοσίευση της απόφασης απευθείας ανάθεσης στο ΚΗΜΔΗΣ, μέχρι την έκδοση της απόφασης της παρ. 6 του άρθρου 38. (Πρβ Ενότητα 5.2 της παρούσης)
- Ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, στην παρ. 5 του εν λόγω άρθρου προβλέπεται κάθε αναθέτουσα αρχή προκειμένου να προβεί στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης να δημοσιεύει, μία φορά κατ' έτος και για διάστημα είκοσι ημερών, πρόσκληση για την κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων ανά κατηγορίες έργων/μελετών. Για την επιλογή του αναδόχου διενεργείται δημόσια ηλεκτρονική κλήρωση από επιτροπή που ορίζεται από την αναθέτουσα αρχή, μεταξύ αυτών που περιλαμβάνονται στον ανωτέρω κατάλογο. Σε συνέχεια της νομοθετικής εξουσιοδότησης της παρ. 6 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. ΔΝΣγ/οικ 15299/ΦΝ 466 (Β/900/17.03.2017) *“Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων για Δημόσιες Συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών”* Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, με την οποία αναπτύσσεται το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Σύστημα Κληρώσεων και περιγράφονται τα ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας του, μέσω του οποίου πλέον, διενεργούνται οι ηλεκτρονικές κληρώσεις της παρ. 5 του ίδιου ως άνω άρθρου του νόμου, όσον αφορά τη διενέργεια των απευθείας αναθέσεων των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών. Επισημαίνεται ότι σε συνέχεια της ανωτέρω υπουργικής απόφασης, η Γενική Γραμματεία Υποδομών εξέδωσε την εγκύκλιο υπ' αριθ. 6 (ΑΔΑ 7ΞΦ9465ΧΘΞ-673) και εγχειρίδιο χρήσης (Μάρτιος 2017) του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Συστήματος Κληρώσεων.

9.3 Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας των άρθρων 119 και 329

Στα άρθρα αυτά ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν σε ενέργειες τεχνικής βοήθειας που εμπίπτουν τόσο στο πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών (Υποπρόγραμμα Α), όσο και στο πρόγραμμα χρηματοδοτούμενων αμιγώς από εθνικούς πόρους (Υποπρόγραμμα Β) για (δημόσιες) συμβάσεις κάτω των ορίων εφαρμογής των οδηγιών στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, καθώς και συναφείς ενέργειες τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από άλλα προγράμματα ή Ταμεία. Επιπλέον σημειώνονται και τα κάτωθι :

- Η προσφυγή στη διαδικασία της παρ. 2 των άρθρων 119 και 329 επιτρέπεται για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας για συμβάσεις προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών²⁸, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή κατώτερης των 40.000€.
- Η προσφυγή στη διαδικασία της παρ. 3 των άρθρων 119 και 329 επιτρέπεται για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας για συμβάσεις προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή κατώτερης των 60.000€

28 Οι συμβάσεις υπηρεσιών του εν λόγω άρθρου νοούνται οι αντίστοιχες όπως καθορίζονται στην περ. (9) της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (α. δημόσιες συμβάσεις εκπόνησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών και β. Δημόσιες συμβάσεις γενικών υπηρεσιών)

- Η προσφυγή στη διαδικασία των άρθρων 118 και 328 σε περίπτωση συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών που αφορούν σε ενέργειες τεχνικής βοήθειας των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, του ΕΟΧ ή άλλων ενωσιακών ή διεθνών προγραμμάτων ή/και ταμείων, επιτρέπεται μετά από αιτιολογημένη απόφαση του Προϊσταμένου της αρμόδιας για την εκτέλεση ενεργειών τεχνικής βοήθειας υπηρεσίας.
- Κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου έχει εκδοθεί η απόφαση 234511/ΕΥΣΣΑ 493 (Β' 677/2017) «*Διαδικασίες κατάρτισης, έγκρισης και υλοποίησης προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας, διαδικασίες δημιουργίας και διατήρησης καταλόγων προμηθειών για την ανάθεση και υλοποίηση ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας*».

9.4 Προθεσμίες διαδικασιών σύναψης (δημοσίων) συμβάσεων αρ. 121 και 331

Στα άρθρα 121 και 331 περιέχονται οι ελάχιστες προθεσμίες υποβολής προσφορών ανά είδος διαδικασίας σύναψης για τις (δημόσιες) συμβάσεις κάτω των ορίων, όπως αναλυτικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 7 της παρούσας. Επιπλέον :

- Οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς μπορούν να καθορίζουν μεγαλύτερες προθεσμίες των ελάχιστων καθοριζόμενων προθεσμιών για την παραλαβή των προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, ανάλογα με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της σύμβασης και το χρόνο για την προετοιμασία των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής
- Όταν για τη σύνταξη των προσφορών απαιτείται επίσημη επίσκεψη ή εξέταση εγγράφων προσαρτημένων στα έγγραφα της σύμβασης, οι προθεσμίες αυτές καθορίζονται κατά τρόπο ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι να λαμβάνουν γνώση όλων των αναγκαίων πληροφοριών. Μολονότι στο άρθρο 331 δεν προβλέπεται αντίστοιχη ρητή διάταξη όπως στο άρθρο 121, ωστόσο μπορεί να εφαρμοστεί κατ' αναλογία της παρ. 2 του άρθρου 331.
- Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να παρατείνουν την προθεσμία παραλαβής των προσφορών όταν συντρέχουν οι λόγοι της παρ. 5 του άρθρου 121. Αντίστοιχη διάταξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 331.

9.5 Προκηρύξεις σύμβασης αρ. 122 και 332

- οι προκηρύξεις σύμβασης των άρθρων 122 και 332 χρησιμοποιούνται ως μέσο προκήρυξης για όλες τις διαδικασίες σύναψης σύμβασης κάτω των ορίων του πεδίου εφαρμογής των Βιβλίων Ι και ΙΙ αντίστοιχα, με την επιφύλαξη των άρθρων 117, 327 (συνοπτικός διαγωνισμός) και 118, 328 (απευθείας ανάθεση).
- Οι αναθέτοντες φορείς δύνανται να χρησιμοποιούν πρότυπα ή υποδείγματα εγγράφων σύμβασης που εκδίδει η Αρχή κατά παρ. 5 άρθρου 281 ενώ οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν τα αντίστοιχα πρότυπα που εκδίδονται σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 53, με την επιφύλαξη της δεσμευτικής χρήσης των υποδειγμάτων τεχνικού περιεχομένου που εκδίδονται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 53 για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών υπηρεσιών.
- Μέχρι την έκδοση προτύπων και υποδειγμάτων προκηρύξεων από την Αρχή, οι προκηρύξεις σύμβασης που εκδίδονται από αναθέτουσες αρχές και αναθέτοντες φορείς περιέχουν κατ' ελάχιστον τις πληροφορίες που προβλέπονται στο Μέρος Γ του Παραρτήματος V του Προσαρτήματος Α και στο Παράρτημα XI του Προσαρτήματος Β αντίστοιχα.

9.6 Προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων – κριτήρια επιλογής αρ. 123 / προσκλήσεις προς υποψηφίους κατά τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων κάτω των ορίων αρ. 333

- τα αναφερόμενα άρθρα τυγχάνουν εφαρμογής στις κλειστές διαδικασίες και ανταγωνιστικές με διαπραγμάτευση του Βιβλίου Ι και στις κλειστές και στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με προηγούμενη δημοσίευση του Βιβλίου ΙΙ

- στην παρ. 3 του άρθρου 123 προβλέπεται εξουσιοδότηση για έκδοση Απόφασης του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων στην οποία θα εξειδικεύονται οι διαδικασίες για την διενέργεια των διαγωνισμών ή των αναθέσεων, για ειδικές κατηγορίες έργων και ειδικές κατηγορίες μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών επιστημονικών υπηρεσιών και ορίων προϋπολογισμών αυτών, που εμπύπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου Ι. Αντίστοιχη εξουσιοδότηση δεν υπάρχει για τις αντίστοιχες συμβάσεις του Βιβλίου ΙΙ.

9.7 Ειδικότερες διατάξεις που εφαρμόζονται στις δημόσιες συμβάσεις έργων κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι αρ. 124 έως 126

Στα άρθρα 124 -126 προβλέπονται ειδικότερες διατάξεις για τις δημόσιες συμβάσεις έργων κάτω των ορίων του Βιβλίου Ι. Ειδικότερα,

- στο άρθρο 124 ορίζεται ότι οι οικονομικές προσφορές συντάσσονται υποχρεωτικά επί του εντύπου που χορηγεί η αναθέτουσα αρχή ή βάσει υποδείγματος που περιλαμβάνεται ως Παράρτημα στα έγγραφα της σύμβασης
- στο άρθρο 125 προβλέπεται ότι για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων εκτιμώμενης αξίας μικρότερης των 60.000€ χωρίς ΦΠΑ και με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προβλέψει στα έγγραφα της σύμβασης την υποβολή οικονομικών προσφορών με ενιαίο ποσοστό έκπτωσης. Στις περιπτώσεις αυτές οι οικονομικοί φορείς προσφέρουν ενιαία έκπτωση στις τιμές του τιμολογίου της υπηρεσίας, που εκφράζεται σε ακέραιες μονάδες επί τοις εκατό (%). Οι οικονομικοί φορείς συμπληρώνουν ολογράφως και αριθμητικώς την οικονομική προσφορά σε μορφότυπο ο οποίος διατίθεται σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή από την αναθέτουσα αρχή.
- Στο άρθρο 126 προβλέπεται ότι για διαδικασίες σύναψης συμβάσεων δημοσίων έργων με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής και εκτιμώμενης αξίας απολογιστικών εργασιών που δεν υπερβαίνει τις 250.000€ χωρίς ΦΠΑ και ιδιαίτερα όταν είναι δύσκολο να τιμολογηθούν σε δοκιμαστικές εργασίες και έρευνες και σε αρχαιολογικές εργασίες, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προβλέψει στα έγγραφα της σύμβασης την υποβολή οικονομικών προσφορών με μειοδοσία μόνο επί του ποσοστού των γενικών εξόδων και οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών. Το ποσοστό για γενικά έξοδα και όφελος του αναδόχου απολογιστικών εργασιών ανέρχεται σε 18% και εφαρμόζεται στο σύνολο των δαπανών που πραγματοποιούνται.

9.8 Ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών για τη μελέτη και εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης έργων – αρ. 128

Στο άρθρο αυτό προβλέπονται ειδικότερες διατάξεις για την ανάθεση εξειδικευμένων υπηρεσιών για τη μελέτη και εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης έργων με προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προηγούμενης προκήρυξης, κατόπιν γνώμης του αρμόδιου Τεχνικού Συμβουλίου.

10. Ενστάσεις / προδικαστικές προσφυγές στις συμβάσεις κάτω των ορίων

Κατά τα προβλεπόμενα στο ν. 4412/2016, η υποβολή, εκ μέρους ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα, ένστασης ή προδικαστικής προσφυγής στο πλαίσιο διαφορών που αναφύονται κατά τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, τελεί σε συνάρτηση με το ύψος της εκτιμώμενης αξίας της προς ανάθεση σύμβασης²⁹, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

Κάτωθι γίνεται διάκριση και αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση ενστάσεων / προδικαστικών προσφυγών κατά τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων: α) κατά το μεταβατικό

²⁹ Για τον τρόπο υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, πρβ. άρθρα 6 και 236 του ν. 4412/2016, για τις συμβάσεις του Βιβλίου Ι και ΙΙ αντιστοίχως.

χρονικό διάστημα έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου ΙV του ν. 4412/2016 (ήτοι έως και την 30.5.2017) και β) από την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου ΙV (ήτοι την 31.5.2017) και εφεξής.

Α. Θεσμικό πλαίσιο επί δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία κατώτερη από 60.000€, χωρίς ΦΠΑ, από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016 (από την 08.08.2016) και εφεξής:

Ενστάσεις του άρθρου 127 του ν. 4412/2016

- **Υποβολή ένστασης:**

Για διαφορές που αναφύονται κατά τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία **κατώτερη** των εξήντα χιλιάδων (60.000€) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., **υποβάλλεται ένσταση από τον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα ενώπιον της αναθέτουσας αρχής**, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 127 του ν. 4412/2016. Πιο συγκεκριμένα:

- **Προθεσμία υποβολής:**

Εάν η ένσταση στρέφεται κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής, η προθεσμία άσκησης της είναι **πέντε (5) ημέρες** από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα. Μολονότι στο άρθρο 127 δεν γίνεται ρητή αναφορά στον τρόπο με τον οποίο λαμβάνει χώρα η κοινοποίηση, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ν. 2690/1999 “Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας”, ήτοι η κοινοποίηση γίνεται με κάθε πρόσφορο τρόπο, με επιμέλεια της αναθέτουσας αρχής.

Σε περίπτωση που η ένσταση στρέφεται κατά της διακήρυξης ή της πρόσκλησης, υποβάλλεται **μέχρι πέντε (5) ημέρες πριν** από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προσφορών.

- **Αρμόδιο όργανο:**

Η ένσταση υποβάλλεται **ενώπιον της αναθέτουσας αρχής**, η οποία εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη (ή παράλειψη).

- **Απόφαση επί της ένστασης:**

Η αναθέτουσα αρχή αποφασίζει επί της ασκηθείσας ένστασης **εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών** (από την υποβολή της ένστασης ενώπιόν της). Εάν η ως άνω 10ήμερη προθεσμία παρέλθει άπρακτη και δεν εκδοθεί απόφαση της αναθέτουσας αρχής επί της ασκηθείσας ένστασης, τεκμαίρεται η απόρριψη αυτής.

- **Γνωμοδοτούντα όργανα:**

Επί της ασκηθείσας ένστασης, **γνωμοδοτούν** τα οριζόμενα, κατά το άρθρο 221, συλλογικά όργανα.

Ειδικά στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, για την εξέταση των ενστάσεων που υποβάλλονται ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, συγκροτείται 3μελές ή 5μελές χωριστό γνωμοδοτικό όργανο (Επιτροπή αξιολόγησης ενστάσεων), τα μέλη του οποίου είναι διαφορετικά από τα μέλη του γνωμοδοτικού οργάνου που είναι αρμόδιο για τα υπόλοιπα θέματα που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης (Επιτροπή διενέργειας/Επιτροπή διαγωνισμού/Επιτροπή αξιολόγησης)³⁰.

Ειδικά σε δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφώς επιστημονικών υπηρεσιών, στην περίπτωση που ασκηθεί ένσταση κατά της διακήρυξης ή της πρόσκλησης, γνωμοδοτεί το αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο³¹.

- **Παράβολο υπέρ του Δημοσίου, ως στοιχείο του παραδεκτού της ένστασης:**

30 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 11 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016.

31 Πρβ. άρθρο 127 παρ. 2 τελευταίο εδάφιο, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 σημείο 33 του Ν. 4441/2016 (Α' 227).

Η ένσταση συνοδεύεται, επί ποινή παραδεκτού, από το αναλογούν παράβολο, ποσού ίσου με το ένα τοις εκατό (1%) επί της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Το ύψος του ανωτέρω παραβόλου μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών, καθώς και Υποδομών και Μεταφορών.

Το παράβολο αποτελεί δημόσιο έσοδο, το οποίο επιστρέφεται στον οικονομικό φορέα, στο σύνολό του ή εν μέρει, με πράξη της αναθέτουσας αρχής, εάν η ένσταση γίνει δεκτή, εν όλω ή εν μέρει, από το αποφασίζον διοικητικό όργανο.

- Έναρξη ισχύος:

Το άρθρο 127 ισχύει από τις 08.08.2016, ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 4412/2016 στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και εφεξής, καθόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του³² και καταλαμβάνει συμβάσεις, η έναρξη της διαδικασίας σύναψης των οποίων³³ λαμβάνει χώρα μετά την εν λόγω ημερομηνία.

Β. Θεσμικό πλαίσιο επί δημοσίων συμβάσεων εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των 60.000€ και κατώτερης των ορίων των άρθρων 5 και 235, για το μεταβατικό χρονικό διάστημα από ενάρξεως ισχύος του ν. 4412/2016 (από την 08.08.2016) έως την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV (έως και την 30-5-2017)³⁴

- Εφαρμοστέο δίκαιο:

Για τις εν λόγω συμβάσεις, δεν προβλέπεται ρητώς στο ν. 4412/2016 η επέκταση του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 127 ή, σε κάθε περίπτωση, το εφαρμοστέο δίκαιο, ως προς την άσκηση τυχόν διοικητικών προσφυγών ή ενδίκων βοηθημάτων κατά πράξεων ή παραλείψεων της αναθέτουσας αρχής.

Ωστόσο, με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 376, ο νομοθέτης επέλεξε να ρυθμίσει ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου, με στόχο την ομαλή μετάβαση από το προϊσχύον στο νέο καθεστώς³⁵. Εν προκειμένω, σύμφωνα με την παρ. 12 του άρθρου 376 προβλέπεται ότι: *“Με την επιφύλαξη των παραγράφων 7 και 8 του άρθρου 379, η προβλεπόμενη διαδικασία ένστασης της περίπτωσης στ΄ της παρ. 1 του άρθρου 98, των υποπεριπτώσεων α΄ της περίπτωσης β΄, της υπουποπερίπτωσης βββ΄ της υποπερίπτωσης ββ΄ της περίπτωσης β΄, καθώς και της περίπτωσης γ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 99 και της παραγράφου 4 του άρθρου 100 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α΄ και β της παραγράφου 2 του άρθρου 1 κάτω των ορίων. Ειδικά για τις συμβάσεις άνω των εξήντα χιλιάδων (60.000) Ευρώ χωρίς ΦΠΑ, το, κατά το άρθρο 127 του παρόντος, ύψος του παραβόλου υπέρ του Δημοσίου δεν υπερβαίνει τα 600 Ευρώ³⁶.”*

Κατά την γραμματική ερμηνεία της ανωτέρω διάταξης, συνάγεται ότι, έως την ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (έως και την 30.5.2017), βάσει των παραγράφων 7 και 8 του άρθρου 379, σε όλες τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών οι οποίες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου I του ν. 4412/2016 και έχουν εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5, εφαρμόζεται η προβλεπόμενη διαδικασία ένστασης της περίπτωσης στ΄ της παρ. 1 του άρθρου 98 (για συμβάσεις δημοσίων έργων), των υποπεριπτώσεων α΄ της περίπτωσης β΄, της υπουποπερίπτωσης βββ΄ της υποπερίπτωσης ββ΄ της περίπτωσης β΄ καθώς και της περίπτωσης γ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 99 (για συμβάσεις μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών) και της παραγράφου 4 του άρθρου 100 (για συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών).

32 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.1 του άρθρου 379 “Έναρξη ισχύος”.

33 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 376 “Μεταβατικές Διατάξεις”.

34 Πρβ. άρθρο 54 παρ. 2 και 3 του ν. 4465/2017 (Α΄ 47).

35 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4412/2016 (σελ. 75).

36 Πρβ. άρθρο 46 του ν. 4447/2016 (Α 241), με το οποίο προστέθηκε τελευταίο εδάφιο στην παρ. 12 του άρθρου 376 του ν. 4412/2016.

Στο σύνολο των επιμέρους ως άνω αναφερόμενων περιπτώσεων της παρ. 12 του άρθρου 376, αναφέρεται ρητά ότι “χωρεί ένσταση σύμφωνα με το άρθρο 127 για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ (προ ΦΠΑ) ή προδικαστική προσφυγή, σύμφωνα με το άρθρο 360 για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ (προ ΦΠΑ)”.

Λαμβάνοντας υπόψη, ωστόσο, ότι στην παρ. 12 του άρθρου 376, οι υπαγόμενες συμβάσεις **δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με την εκτιμώμενη αξία τους**, ως προς την άσκηση ένστασης ή προδικαστικής προσφυγής, **παρά μόνο αναφέρονται συνολικά οι συμβάσεις κάτω των ορίων, ονοματίζοντας, παράλληλα, ρητώς τη διαδικασία της ένστασης**, εντελώς διακριτή διαδικασία από αυτήν της προδικαστικής προσφυγής, όπως προεκτέθηκε, προκύπτει ότι:

Έως την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016, δηλαδή έως και την 30η Μαΐου 2017, η προβλεπόμενη διαδικασία ένστασης του άρθρου 127, όπως αναφέρεται στην περίπτωση στ' της παρ. 1 του άρθρου 98, στην υποπερίπτωση αα' της περίπτωσης β, στην υποπερίπτωση βββ' της υποπερίπτωσης ββ' της περίπτωσης β', καθώς και στην περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 99 και της παραγράφου 4 του άρθρου 100, εφαρμόζεται σε όλες τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου I του ν. 4412/2016, με εκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων του άρθρου 5 (τόσο κάτω όσο και άνω των 60.000 Ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, αλλά σε κάθε περίπτωση, κάτω των ορίων του άρθρου 5).

Υπέρ της ανωτέρω ερμηνείας και της εφαρμογής του άρθρου 127 σε όλες τις συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κάτω του ορίου του άρθρου 5 για το μεταβατικό χρονικό διάστημα μέχρι την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV, συνηγορεί και το γεγονός ότι, με μεταγενέστερη τροποποίηση του ν. 4412/2016, όπως προαναφέρθηκε, προστέθηκε τελευταίο εδάφιο στην παρ. 12 του άρθρου 376, σύμφωνα με το οποίο, για τις συμβάσεις (προφανώς, εννοείται, κάτω των ορίων, αφού σε αυτές αναφέρεται το άρθρο 376 παρ. 12), που είναι ανώτερες των 60.000 Ευρώ, το, κατά το άρθρο 127, ύψος του παραβόλου υπέρ του Δημοσίου δεν υπερβαίνει τα 600 Ευρώ.

Εξάλλου, τα ανωτέρω συνάδουν με το γεγονός ότι, από πλευράς συστηματικής και τελεολογικής ερμηνείας του νόμου, σκοπός του νομοθέτη εμφανίζεται να είναι η κάλυψη του μεταβατικού διαστήματος, ως προς την παροχή έννομης προστασίας, από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016 έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV και για συμβάσεις εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των 60.000 € έως το όριο του άρθρου 5, δοθέντος ότι το σύνολο των λοιπών ζητημάτων έχει ρυθμισθεί και δεν θα ήταν δυνατόν να αφορά η εν λόγω μεταβατική διάταξη στην άσκηση προδικαστικής προσφυγής του Βιβλίου IV, η έναρξη άσκησης της οποίας αρχεται από την 31.5.2017.

- **Διαδικασία και παραδεκτό ένστασης**

Αναφορικά με τη διαδικασία και το παραδεκτό της ένστασης, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 127, στο οποίο, άλλωστε, ρητώς παραπέμπουν στο σύνολο τους οι αναφερόμενες στην παρ. 12 του άρθρου 376 περιπτώσεις.

- **Υποβολή ένστασης και για το σύνολο των συμβάσεων κάτω των ορίων, οι οποίες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II του ν. 4412/2016 (αναθέτοντες φορείς), για το μεταβατικό χρονικό διάστημα μέχρι την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (μέχρι και την 30.5.2017)**

Οι διατάξεις του άρθρου 127 εφαρμόζονται, επίσης, στις ως άνω συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II (άρθρα 222-338) του ν. 4412/2016, δυνάμει του άρθρου 315 του νόμου αυτού, που ορίζει ότι: “*Η διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης σύμβασης [...] πραγματοποιείται κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 92 έως 100, 103 και 104, αναλόγως εφαρμοζόμενα*”.

Ως εκ τούτου και εφόσον εφαρμόζονται τα άρθρα 98 (για συμβάσεις δημοσίων έργων), 99 (για συμβάσεις μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών) και 100 (για συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών) και στις συμβάσεις του Βιβλίου II, κατά τη συλλογιστική που αναπτύ-

χθηκε και την ερμηνεία που παρασχέθηκε ανωτέρω, στην παρούσα Ενότητα υπό τον τίτλο “Εφαρμοστέο δίκαιο”, εφαρμόζεται το άρθρο 127 για όλες τις συμβάσεις κάτω των ορίων οι οποίες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II του ν. 4412/2016 (αναθέτοντες φορείς), για το μεταβατικό χρονικό διάστημα μέχρι την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (μέχρι και την 30.5.2017).

Στην περίπτωση αυτή, αναφορικά με τη διαδικασία και το παραδεκτό της ένστασης, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 127, με τη μόνη διαφοροποίηση ότι η ένσταση ασκείται **ενώπιον του αναθέτοντος φορέα**³⁷.

Γ. Θεσμικό πλαίσιο επί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των 60.000€, χωρίς ΦΠΑ, από την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (από την 31.05.2017) και εφεξής:

Για συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, που είναι κάτω των ορίων³⁸, για το χρονικό διάστημα από την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV (από την 31.5.2017) και εφεξής, **υποβάλλεται προδικαστική προσφυγή ενώπιον ενός νέου ανεξάρτητου διοικητικού οργάνου, ήτοι της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (εφεξής ΑΕΠΠ)**. Ειδικότερα:

- **Διατάξεις του Βιβλίου IV³⁹:**

Άρθρα 345 έως 374 του ν. 4412/2016

- **Έναρξη ισχύος:**

Προκειμένου να δοθεί ικανός χρόνος για να επέλθουν οι αναγκαίες προσαρμογές για την απρόσκοπτη εφαρμογή τους⁴⁰, οι διατάξεις του Βιβλίου IV, ως προς τη δικαιοδοσία και την καθ' ύλη αρμοδιότητα των δικαστηρίων, αρχίζουν να εφαρμόζονται από την 31η Μαΐου 2017⁴¹.

Οι διατάξεις του Βιβλίου IV διέπουν τις διαφορές που αναφύονται από πράξεις ή παραλείψεις αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων, οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (ήτοι μετά την 31η Μαΐου 2017)⁴² και εφεξής.

- **Πεδίο εφαρμογής (αρ. 345):**

Στο άρθρο 345 προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV. Αφορά σε:

- διαφορές που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων του ν. 4412/2016 (Βιβλία I και II), καθώς και τροποποιήσεων αυτών,

37 Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται και η διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 222 του ν. 4412/2016, σύμφωνα με την οποία «Οι διατάξεις των άρθρων 279, 281, 302, 315 έως 317, 326 έως 333, καθώς και των παρ. 4, 5 και 6 του άρθρου 1 δεν εφαρμόζονται από τις εταιρείες του Κεφαλαίου Β' του ν. 3429/2005 (Α' 314), που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας, σύμφωνα με τα άρθρα 228, 229 και 234». Περαιτέρω, επισημαίνεται και η διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 222, που αφορά στη δυνατότητα παρέκκλισης από διατάξεις των άρθρων 279, 281, 302, 315 έως 317, 326 έως 333, καθώς και των παρ. 4, 5 και 6 του άρθρου 1 του ν. 4412/2016.

38 Το ίδιο ισχύει, για το χρονικό διάστημα από την 31.5.2017 και εφεξής, και για τις συμβάσεις άνω των ορίων, το οποίο, ωστόσο, εκφεύγει του αντικειμένου της παρούσας Κατευθυντήριας Οδηγίας.

39 Οι διατάξεις του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016 αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της 92/13/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.

40 Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4412/2016 (σελ. 76).

41 Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 54 παρ. 2 του ν. 4465/2017 και ισχύει.

42 Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 379 του ν. 4412/2016, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 54 παρ. 2 του ν. 4465/2017 και ισχύει.

- διαφορές που ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμφωνιών – πλαίσιο, συμβάσεων παραχώρησης και δυναμικών συστημάτων αγορών, καθώς και τροποποιήσεων αυτών,
- με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ, χωρίς ΦΠΑ,
- ανεξαρτήτως της φύσης τους.

Ως **“αναθέτουσα αρχή”**, κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV, νοείται τόσο η αναθέτουσα αρχή του Βιβλίου I, όσο και ο αναθέτων φορέας του Βιβλίου II του ν. 4412/2016⁴³.

- **Περιεχόμενο παρεχόμενης προστασίας (άρθρο 346):**

Με το Βιβλίο IV αναμορφώνεται το σύστημα έννομης προστασίας στο στάδιο της ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, εκτιμώμενης αξίας ανώτερης των εξήντα χιλιάδων (60.000€) ευρώ, χωρίς Φ.Π.Α., σύμφωνα με το οποίο *(απαιτείται σωρευτική συνδρομή των προϋποθέσεων)*:

→ **Κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας:**

- που έχει/είχε συμφέρον να του ανατεθεί η σύμβαση
- έχει υποστεί / είχε υποστεί / ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής
- κατά παράβαση της ευρωπαϊκής ή εσωτερικής νομοθεσίας

δικαιούται να ασκήσει προδικαστική προσφυγή (άρθρο 360) ενώπιον της ΑΕΠΠ, αιτούμενος:

- Προσωρινή προστασία (άρθρο 366)
- Ακύρωση της παράνομης πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής (άρθρο 367 παρ. 2)
- Κήρυξη ακυρότητας της σύμβασης που έχει παρανόμως συναφθεί (άρθρα 368 έως 370).

→ Επιπλέον, **κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας** που έχει υποστεί / ενδέχεται να υποστεί ζημία από απόφαση της ΑΕΠΠ επί της προδικαστικής προσφυγής του άρθρου 360, **δικαιούται δικαστικής προστασίας:** ήτοι, να ασκήσει αίτηση για αναστολή εκτέλεσης της εν λόγω απόφασης της ΑΕΠΠ και αίτησης για την ακύρωσή της ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων του αρ. 372 του ν. 4412/2016⁴⁴.

→ Εφιστάται η προσοχή των αναθετουσών αρχών στο γεγονός ότι :

(1) Πριν την υποβολή των προβλεπόμενων στον Τίτλο 3⁴⁵ ενδίκων βοηθημάτων για δικαστική προστασία στο στάδιο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης, ο ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας **ΥΠΟΧΡΕΟΥΤΑΙ** να ασκήσει προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά της σχετικής πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής. Πρόκειται δηλαδή για ενδικοφανή προσφυγή, καθότι η άσκηση της εν λόγω προδικαστικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση των σχετικών ενδίκων βοηθημάτων κατά εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της αναθέτουσας αρχής.

(2) Δεν επιτρέπεται η άσκηση άλλης διοικητικής προσφυγής κατά εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της αναθέτουσας αρχής κατά τη διαδικασία της ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, εκτός από την εν λόγω προδικαστική προσφυγή.

(3) Δεν επιτρέπεται η άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά απόφασης της ΑΕΠΠ, που δέχεται εν όλω ή εν μέρει προσφυγή άλλου προσώπου.

43 Πρβ. Άρθρο 345 παρ. 3 και τους σχετικούς ορισμούς της περ. 1 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016.

44 Αρμόδιο δικαστήριο είναι, κατά κανόνα, το Διοικητικό Εφετείο της έδρας της αναθέτουσας αρχής. Ωστόσο, εφόσον οι διαφορές ανακύπτουν κατά τη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών και δημοσίων συμβάσεων που υλοποιούνται ως ΣΔΙΤ (ν. 3389/2005), που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ και που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ με προϋπολογισμό μεγαλύτερο των 15 εκατομμυρίων Ευρώ, περιλαμβανομένου ΦΠΑ, εκδικάζονται από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ).

45 Τίτλος 3 “ Δικαστική Προστασία στο στάδιο που προηγείται της σύναψης της σύμβασης”, άρθρα 372-373.

(4) Η αναθέτουσα αρχή έχει το δικαίωμα να ασκήσει τα ίδια - με τον οικονομικό φορέα - ως άνω αναφερόμενα ένδικα βοηθήματα, εφόσον η ΑΕΠΠ κάνει δεκτή την προδικαστική προσφυγή του οικονομικού φορέα (πρόκειται για νέα ρύθμιση, που προκύπτει ακριβώς λόγω του ότι η προδικαστική προσφυγή ασκείται πλέον ενώπιον ενός τρίτου, ενός νέου ανεξάρτητου διοικητικού οργάνου, ήτοι της ΑΕΠΠ και όχι ενώπιον της αναθέτουσας αρχής).

(5) Δεδομένου ότι οι διατάξεις του Βιβλίου IV διέπουν τις διαφορές που αναφύονται από πράξεις ή παραλείψεις αναθετουσών αρχών, οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται μετά την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV (μετά την 31η Μαΐου 2017), **ακόμα και αν η διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης έχει εκκινήσει πριν την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου IV (πριν την 31.5.2017) και εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ανώτερη των 60.000 Ευρώ**, τότε ασκείται προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά της πράξης ή παράλειψης που εκδόθηκε ή συντελέστηκε **μετά την 31.5.2017**, κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV (άρθρα 345 έως 374).

- **Προθεσμία άσκησης της προδικαστικής προσφυγής (άρθρο 361):**

→ Κατά πράξης της αναθέτουσας αρχής:

α) δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν η πράξη κοινοποιήθηκε με ηλεκτρονικά μέσα ή τηλεομοιοτυπία ή

β) δεκαπέντε (15) ημέρες από την κοινοποίηση της προσβαλλόμενης πράξης στον ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, αν χρησιμοποιήθηκαν άλλα μέσα επικοινωνίας, άλλως

γ) δέκα (10) ημέρες από την πλήρη, πραγματική ή τεκμαιρόμενη, γνώση της πράξης που βλάπτει τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου οικονομικού φορέα.

Ειδικά για την άσκηση προσφυγής κατά προκήρυξης, η πλήρης γνώση αυτής τεκμαίρεται μετά την πάροδο δεκαπέντε (15) ημερών από τη δημοσίευση στο ΚΗΜΔΗΣ.

→ Κατά παράλειψης της αναθέτουσας αρχής:

δεκαπέντε (15) ημέρες από την επομένη της συντέλεσης της προσβαλλόμενης παράλειψης.

- **Άσκηση προδικαστικής προσφυγής – Άσκηση παρέμβασης (αρ. 362):**

→ Κατάθεση: Η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται ηλεκτρονικά στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού. Σε περίπτωση που η διαγωνιστική διαδικασία δεν διενεργείται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται στην ΑΕΠΠ.

Ενδεχομένως και εφόσον υπάρξει σχετική πρόβλεψη στον Κανονισμό Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών της ΑΕΠΠ, η κατάθεση θα γίνεται με υποχρεωτική χρήση τυποποιημένου εντύπου. Το ως άνω έντυπο θα κατατίθεται είτε ηλεκτρονικά στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού είτε στην ΑΕΠΠ σε περίπτωση που η διαγωνιστική διαδικασία δεν διενεργείται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ.

→ Περιεχόμενο: Η προδικαστική προσφυγή περιέχει τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά της.

→ Άσκηση παρέμβασης: Στο ίδιο άρθρο (362) ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα άσκησης παρέμβασης ενώπιον της ΑΕΠΠ, και σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 (είτε ηλεκτρονικά στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού είτε στην ΑΕΠΠ, με τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημα), από κάθε ενδιαφερόμενο, του οποίου τα συμφέροντα επηρεάζονται, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 10 ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της προσφυγής (κατά το αρ. 365 παρ. 1), για τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης και προσκομίζοντας όλα τα κρίσιμα έγγραφα που έχει στη διάθεσή του.

- **Παράβολο υπέρ του Δημοσίου, ως στοιχείο του παραδεκτού της προσφυγής (άρθρο 363):**

→ Η προδικαστική προσφυγή συνοδεύεται, επί ποινή απαραδέκτου από κατάθεση παραβόλου, ποσού ίσου με το 0,5% επί της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, το οποίο δεν μπορεί να κατώτερο των εξακοσίων (600) Ευρώ ούτε ανώτερο των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) Ευρώ⁴⁶.

→ Αν από τα έγγραφα της σύμβασης δεν προκύπτει η προϋπολογισθείσα αξία της, για το παραδεκτό της άσκησης της προδικαστικής προσφυγής, κατατίθεται παράβολο ύψους εξακοσίων (600) Ευρώ.

→ Το ύψος του ανωτέρω παραβόλου και τα ανώτατα και κατώτατα όρια του ποσού του παραβόλου μπορούν να αναπροσαρμόζονται με προεδρικό διάταγμα, κατόπιν πρότασης των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

→ Αν υπάρχει δυνατότητα υποβολής προσφοράς για τμήμα/τμήματα, το ύψος του παραβόλου υπολογίζεται επί της αξίας του τμήματος/τμημάτων της σύμβασης, για το/τα οποίο/α ασκείται η προσφυγή.

→ Το παράβολο επιστρέφεται στον προσφεύγοντα σε περίπτωση ολικής ή μερικής αποδοχής της προσφυγής του ή σε περίπτωση που, πριν την έκδοση της απόφασης της ΑΕΠΠ επί της προσφυγής, η αναθέτουσα αρχή ανακαλέσει την προσβαλλόμενη πράξη ή προβεί στην οφειλόμενη ενέργεια.

- **Ανασταλτικό αποτέλεσμα (άρθρο 364) :**

Εφιστάται η προσοχή των αναθετουσών αρχών στο γεγονός ότι, για πρώτη φορά, θεσπίζεται υποχρεωτικό αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα και για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, που είναι άνω των 60.000 Ευρώ χωρίς ΦΠΑ⁴⁷, καθότι η προθεσμία για την άσκηση της προδικαστικής προσφυγής και η άσκησή της κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης, επί ποινή ακυρότητας αυτής κατά το άρθρο 368.

Κατά τα λοιπά, η άσκηση της προδικαστικής προσφυγής δεν κωλύει την πρόοδο της διαγωνιστικής διαδικασίας, εκτός αν ζητηθούν προσωρινά μέτρα προστασίας κατά το άρθρο 366.

- **Διαδικασία εξέτασης της προσφυγής (άρθρο 365):**

Προβλέπονται ζητήματα σχετικά με τη διαδικασία εξέτασης της προδικαστικής προσφυγής (κοινοποίηση αυτής, διαβίβαση στην ΑΕΠΠ του πλήρους φακέλου της υπόθεσης από την αναθέτουσα αρχή, με τις απόψεις της επί της προσφυγής και τα αποδεικτικά κοινοποίησης στους ενδιαφερόμενους τρίτους, συνέπειες μη συμμόρφωσης, έκδοση αποφάσεων από την ΑΕΠΠ, κ.α.), τα οποία αναμένεται να ρυθμιστούν ειδικότερα με την έκδοση του προεδρικού διατάγματος που αφορά στον Κανονισμό Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών της ΑΕΠΠ (αρ. 365 παρ. 7 του ν. 4412/2016).

Κάτωθι παρατίθεται συνοπτική παρουσίαση ως προς το δικαίωμα άσκησης ενστάσεων/ προδικαστικών προσφυγών στις δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων.

46 Προφανώς το ύψος του παραβόλου ανέρχεται σε τόσο μεγάλο ποσό, όταν πρόκειται για διαδικασία σύναψης σύμβασης άνω των ορίων.

47 Επισημαίνεται ότι στο ν. 3886/2010 (Α' 173) το ανασταλτικό αποτέλεσμα αφορά μόνο στις συμβάσεις άνω των ορίων.

<p>ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ (από την έναρξη ισχύος του ν. 4412/2016, την 08.08.2016, έως την έναρξη ισχύος των διατάξεων του Βιβλίου IV, ήτοι έως την 30.5.2017)</p> <p style="text-align: center;">→</p>	<p>Για δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία έως τα όρια των Οδηγιών (δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 του ν. 4412/2016 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου, με την κατάθεση του αναλογούντος παραβόλου για το παραδεκτό της ένστασης.</p>
<p>ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ IV (ήτοι από την 31.5.2017) και εφεξής</p> <p style="text-align: center;">→</p>	<p>α) Για δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία κάτω των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), υποβάλλεται ένσταση του άρθρου 127 ενώπιον της αναθέτουσας αρχής κατά τη διαδικασία του εν λόγω άρθρου.</p> <p>β) Για δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία άνω των 60.000 Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ), υποβάλλεται προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά τις διατάξεις του Βιβλίου IV (αρ. 345 – 373 του ν. 4412/2016).</p>

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΑΠΟΔΗΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Προέδρου
2. Γραφείο Διεθνών Σχέσεων
3. Γραφείο Νομικού Συμβούλου
4. Γενική Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων
5. Διεύθυνση Βάσεων Δεδομένων & Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων
6. Διεύθυνση Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης
7. Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών
8. Διεύθυνση Συντονισμού και Ελέγχου
9. Περιφερειακό Γραφείο Θεσσαλονίκης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

- 1) Προεδρία της Δημοκρατίας
- 2) Βουλή των Ελλήνων
- 3) Όλα τα Υπουργεία/ Γενικές-Ειδικές Γραμματείες (Γραφεία κ. Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών, Δ/νσεις Νομοθετικού έργου, Τμήματα Προμηθειών, προς περαιτέρω ενημέρωση και εποπτευομένων φορέων)
  - Υπουργείο Εσωτερικών (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Τμήματα/Γραφεία Προμηθειών),
  - Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης,
  - Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης,
  - Υπουργείο Εθνικής Άμυνας,
  - Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα [Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, -Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
  - Υπουργείο Εξωτερικών,
  - Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
  - Υπουργείο Οικονομικών,
  - Υπουργείο Υγείας,
  - Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης
  - Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (προς περαιτέρω κοινοποίηση στις Εφορείες Αρχαιοτήτων),
  - Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
  - Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών,
  - Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής,
  - Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής,
  - Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,
  - Υπουργείο Τουρισμού.
- 4) Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (προς περαιτέρω ενημέρωση και των Ειδικών Υπηρεσιών και Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης ν. 3614/2007 και Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ Α.Ε.)
- 5) Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (Γρ. Γενικού Γραμματέα)
- 6) Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (Γρ. Γενικού Γραμματέα)
- 7) Επιτροπή Προμηθειών Υγείας (προς περαιτέρω κοινοποίηση και στις Υγειονομικές Περιφέρειες (ΥΠΕ), τα νοσοκομεία και τους εποπτευόμενους φορείς Υπουργείου Υγείας, Τμήματα Προμηθειών)
- 8) Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (Γραφεία κ. Γενικών Γραμματέων, Δ/νσεις Νομοθετικού)
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου – Δυτικής Ελλάδας – Ιονίου
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης
  - Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης
- 9) Ανεξάρτητες Αρχές (Γραφεία κ. Προέδρων)
- 10) Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου, Μονάδα Παρακολούθησης Διαγωνισμών και Συμβάσεων